לג א מיי׳ פ״ה מהל׳ מעה״ק הלכה ו:
לד ב מיי׳ פ״ו מה הלכה ז:
לה ג מיי׳ פ״ה מה הלכה ו:
לו ד מיי׳ פ״ב מהלכות פיה הכמיטים הלכה י:

תורה אור השלם

1. וְשָׁחַט אֶת בֶּן הַבָּקָר לִפְנֵי יְהוָה וְהִקְרִיבוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת הַדָּם וְזָרְקוּ אֶת הַדָּם עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב אֲשֶׁר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:
ויקרא א, ה

2. וַיִּשְׁחָט וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת הַדָּם וַיִּתֵּן עַל קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב בְּאֶצְבָּעוֹ וַיְחַטֵּא אֶת הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת הַדָּם יָצַק אֶל יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ וַיְקַדְּשֵׁהוּ לְכַפֵּר עָלָיו:
ויקרא ח, טו

מוסף רש"י

נאמר כאן סביב. בעולה ומפס: מה להלן פיסוק ארבע מתנות. דכל ד׳ קרנות כתיבי בה ולי לפשר לשתי קרנות בצפון אחת: אף כאן פיסוק וארבע מתנות. לתוספ מצה דעתן לנקרן שהוא כשתים קרן ולמזבח של קרן (לעיל י:) והיה בנימין הצדיק. לוסף ברוח הקדש שכן עתיד להיות ומלעטר עליה (מגילה כו.) מצטער עליה. מתאוה עליה. (לקמן קיח:):

ליקוטים

שירי קדשי קדשים וכו׳. כתב הראב״ד ז״ל בפירושו למסכת תמיד בר״פ לא היו כופתין וז״ל שירי הדם היה שופך על יסוד דרומית. יש מקשין בפרק איזהו מקומן אמאי לא קתני בעולה דשיירי הדם היה שופך על יסוד דרומי כדקתני בחטאות הצבור והיחיד ובשעירים הנשרפים שמגיד לנו היכן היה שופך שיירי הדם ר״נ הר״ל לאשמועינן גבי עולה היכן היה שופך שיירי הדם ובדאשמעינן בעולת התמיד בר״פ לא היו כופתין שיירי הדם היה שופך על יסוד דרומית. דלא מסתבר לחלק בין עולת התמיד לשאר עולות. ויש לתרץ שאלמלא פרים ושעירים משונים בשפיכתם מחטאות הצבור והיחיד לא היה צריך לפרש בחטאות הצבור והיחיד היכן היה שופך שיירי הדם משום דהוה אמרינן כיון דתנא בחדא הוא הדין בכולהו מפני שכל הקדשים טעונין שפיכה בשיירי דמיהן חוץ מבכור ומעשר ופסח שהיה שופך שפיכה אחת, אבל בשביל שפרים ושעירים הנשרפים שיירי דמיהם נשפכין על יסוד מערבי הנרצף לפרש בחטאות הצבור והיחיד דשיירי הדם היה שופך על יסוד דרומי ותנא חטאות הצבור והיחיד והוא הדין לכולהו. אלא שיש להקשות על זה דאמאי קתני בכולהו מעולה ואילך ודמן טעון שתי מתנות, דה״נ הר״ל למיתני בעולה והוא הדין לכולהו. אלא י״ל דהיינו טעמא דלא נקט שיירי הדם וכו׳ אלא גבי פרים ושעירים הנשרפים וחטאות משום דכתיב בהו קרא שטעונין שפיכת שיירים ליסוד ואחריני דמריבויא קאתו איכא למימר דלא קתני. מיהו מורי ה״ר אפרים היה אומר דודאי דעולה וכל הקדשים חוץ מפרים וחטאות ושעירים אין נשפכין ליסוד השירים שלהם מדלא קתני להו בסדר המשנה הכא בפ׳ איזהו מקומן. עכ״ל בתוספת קצת ביאור לשונו ז״ל, והאריך ליישב הסוגיות אשר יקשה מהם לרבו ז״ל (מלאכת שלמה): קרן מזרחית דרומית לה היה לה יסוד. פירש״י ז״ל כי כל רוח מזרחי היה בלא יסוד חוץ מאמה אחת סמוך לקרן צפוני. ואחרים מן הגאונים ז״ל פירשו כי לכל היה יסוד חוץ מקרן מזרחית דרומית ממש אמה מכאן ואמה מכאן. ודברי רש״י ז״ל עיקר וכן מוכח בזבחים (ויקע״ז יומא טו:). והיינו מדקאמר התם מזבח אוכל בחלקו של יהודה אמה, ולדבריהם היה אוכל יסוד המזבח בחלקו של יהודה יותר ויותר מאמה. ועוד דכיון דחלקו של יהודה במזרח כדתניא לעיל מה היה בחלקו של יהודה הר הבית והלשכות וכו׳ למה יהיה יסוד בכל הרוח זולת סמוך לקרן מזרחית דרומית כיון שלא היה בחלקו של טורף. וכן תיקשי מצד דרום. ועוד מאי פריך התם תא שמע ממצא פורח אמה על יסוד וכו׳, כיון דלדבריהם היסוד היה גם על פני דרום זולת סמוך לקרן יע״ש. אלא דקשה לי דאמאי לא קאמר הריטב״א דהכי מוכח בהדיא ממתני׳ דמדות דקתני אוכל במזרח אמה אחת וכו׳ ותו לא. וע״כ דברי הגאונים ז״ל צ״ע. ועי׳ בס׳ צורת הבית סי׳ ל״ז ובס׳ חנוכת הבית סי׳ ל״ב שכתבו דהמציירים המובה בפירוש הרמב״ם דלא הניחו פנוי כי אם הקרן דרומית מזרחית שגגה היא היוצאת מלפני המדפיס יע״ש. אמת הוא כי מדברי הרמב״ם בפירושו למדות ובחי׳ פ״ב מהלכות בית הבחירה משמע שסובר כפרש״י ז״ל אבל איך שיהיה טעות גמור אינו דהרי הגאונים סוברים כן ועיין בס׳ שלטי הגיבורים סוף פ׳ כ״ו וק״ל (פיה יפתח עם):

ומימניך משכינהו גברי לגברא. פירש בקונטרס תלמידי רבי ישמעאל שסם מרופיס משכו את רבי שמעון לומר כדברי רבם ותימה לקמן פרק בתרא (דף קיט:) למרינן ומימניך משכינהו גברא לגברי דר׳ שמעון למאר זו וזו ירושלים משכינהו (ב) לרבי ישמעאל והשתא מה שימניך הוא זה כיון דפעמים למרינן מיפכא ולפה כלגרסינן בספרים ישמים וזה וזה יסוד דרומי ומימניך משכינהו גברי לגברא רבי שמעון בן יוחי קרי גברי לפי שזכר שמו ושם מבין ור׳ ישמעאל שהוא יחידי קרי גברא וגרסינן נמי פרק בתרא (שם) ומימניך משכינהו גברי לגברא וכן בערוך בערך משך: **העולה קדשי קדשים כו׳.** תימה

דלמ תני שפיכות שיירים בעולה והלא כל הדמים טעונין יסוד כדלקמן [לא] העולה למזבח של עולה לפירוש הקונטרס ובריש בית שמאי (לעיל דף ס.) למרינן מנין לכל הדמים שטעונין מתן דמים ליסוד ועוד דבמסכת תמיד (דף ל:) תנן שירי הדם היה שופך על יסוד דרומי ותירץ ה״ר משה מפונטיז״ש משום דעולה זוריקא כלי וזימנין לית בה שיריים בחטאת [לב] דבשלמא לי לפשר לית בה שיריים ולא נהירא דכולה שמעתא מוכחת דמלוה בתתן שיריים [לג] וה״ר יעקב מלונליי״ש פירש לכיון דשמעי׳ [לד] תנא דפנימיים ביסוד מערבי [לה] וגם התחיל בחילוקים למיתני יסוד דרומי הוא הדין בכולהו ומ״ג דקתמיד בכל פנימיים היינו משום דהתחיל בפנימיים ולריך למיתני בחילוקים ואין רוצה להפסיק: **קדשי קדשים.** פי׳ בקונטרס ליפסל ביולא ובטבול יום [לו] ומועלין בה ולא היה לו לפרש לענין טבול יום ומחוסר כפורים שזה הדין נוהג בכל קדשים שפילו קלים לגבי יולא ומעילה ניתא דקדשים קלים לא (מבטלי) מיפסלי ביולא ואין בהן מעילה [לז]: **משום דלא כתיב בה קדשי קדשים.** תימה ומהאי [לח] טעמא הוה ליה למימר גבי זבחי שלמי צבור להא לא כתב בהו קדשי קדשים וליפיון להו לקמן (דף נה.) מדאיתקש לעולה מה עולה קדשי קדשים: **נאמר כאן סביב כו׳.** הא לעיל לקמוקי מטתם לעולה לענין לפון משום דמכך גזירה שוה דסביב ליכא למילף הלא שייכא הלא לענין מתנות להא מטתם שנכנס בפרש״י ז״ל אבל איך שיהיה טעות גמור אינו

תנא דבי ר׳ ישמעאל כרבי [א] שמעון בן יוחי אומרים [ב] זה וזה יסוד מערבי וסימניך [ג] משכו גברי לגברא: **מתני׳ העולה קדשי קדשים.** היא ליפסל ביולא ובטבול יום ובמחוסר כפורים ומועלין בה: **שפי מפנות.** נקרן מזרחית לפוגית וקרן מערבית דרומית שבגגדה בתלכסן והכי תנן במסכת תמיד (דף ל:) בא לו לקרן מזרחית לפוגית ומתן מזרחית לפוגית מערבית דרומית ומתן מערבית דרומית וטעמא משום דקרן מזרחית דרומית לא היה לה יסוד כדלמרינן בשמעתין ועולה טעונה [ד] תורת ממן דמה כנגד היסוד וכדלרינן לעיל (דף נח.) מקו״ע משירי מטתם הילכך בעי [הכך] תתרי לתמרן [ה]: **שפי מפנות שהן ד׳.** בעינן כדי שיהא ממן הדם על ד׳ רוחות המזבח והא לא מסכחא לה אלא בשתי קרנות העומדות [זו] בתלכסונה של זו דתי בשתים שברוח אחת לא מלא בשתי קרנות הוי דם לא מלא בג׳ רוחות של מזבח ולא קרינן ביה סביב: **שהן ארבע.** בגמ׳ מפרש היכי עביד: **גמ׳ מאי טעמא תני נה קדשי קדשים.** מאי ללא תני גבי חטאות ואשמות דהוו נמי קדשי קדשים: ומשני **משום דלא כתיב בה.** מילטרין לאשמועינן דאפ״ה קדשי קדשים היא דהא כולה לגבוה ואין לך קדשי קדשים כזה ובקדשים קלים גופייהו מאי לאחויל מיניייהו לגבוה קדשי קדשים הוא דאתמן לקמן בפ׳ התמיד (דף פט.) מעשר קולם לעופות מפני שהוא מין זבח ויש בו קדשי קדשים דמו ואימוריו: **היכי עביד.** דנעשים הפתים שהן [ז] מלרפ: **נותן וחוזר ונותן.** זורק מן הכלי ולמזבח ברוח זו של קרן וכן ברוח השניה של קרן וכן לקרן שבגגדה בתלכסון ונמלא מן הדם לד׳ רוחות של מזבח מתנה לכל רוח: **כמין גמא.** הפינה מן הכלי והדם מתפשט לשתי רוחות הפינה והרי הוא כמין גמא לוא יוצא עשויה ככף פשוטה (ט) : **וזרקו את הדם על המזבח סביב.** בעולה כתיב וכן כתיב בשלמים (י) ותמם (יא) : **ס״ל וזרקו.** ומין זריקה ללא מלרפ ומבוזק [יב] לי לפשר להקיף ללא בתלכסן ובנגיעה: **ועשה** [יג] **כמין גמא ובשתי קרנות שבתלכסון לזריכה סביב ללרכע רוחות המזבח וזהריקה.** [יד] **המלוחין בלו את מהרן: מה להלן פיסוק ד׳ מתנות.** ד׳ נפסקות זו מזו להא על מלרפ קרנות נותן: **אף להן.** תע״פ [טו] **שבשתי קרנות פיסוק בעינן והיינו כלרפ** [ב] **נותן וחוזר ונותן: עולה טעונה יסוד.** תחילת מתניתין לריכה נגד היסוד שיהא יסוד המזבח [בא] תחת מקום מתנה ומקל ומומר לייתיניה לעיל בפירקין (דף נח.): **לא היה לה יסוד.** לקמיה מפרש היכי דמי. הילכך בקרן מזרחית לפוגית היה מתחיל: **מאי טעם.** לא היה לה יסוד: **טורף.** בנימין דכתיב ביה זאב יטרף (בראשית מט) שמתנבא יעקב עליו בבקר יאכל עד (שם) בתחסנתיה מיתבני [בב] מדבחא ואותה הקרן לא היתה בחלקו כדמפרש ומלינ: **דאמר רב שמואל בר רב יצחק מזבח היה אורכו** [בג] **בחלקו של יהודה אמה.** אמה במזרחו אמה בדרומו על כל המזרח ואמה בדרומו על כל המערב אמה שבאמלע לקרן מזרחית לפוגית היתה כלה בסמוך לקרן אמה וכן מלינ אמה מדרומית לא היתה מהלכת על פני כל הדרום שבאמלע לקרן דרומית מערבית כלה בסמוך לקרן אמה כדתנן (דף נה.) פני כל הספון ועל פני כל המערב חוכל במזרח אמה אחת ובדרום אמה אחת ומלינ אמה מן המזרח לדרומו של מזבח [בד] **לדרומו של מזבח בחלקו של יהודה היתה במזרח כדתניא** (יומא דף יב.) **מה היה בחלקו של יהודה הר הבית (בכניסתו) והלשכות שבו והעזרות עזרת נשים כולה (ועזרת)** [בה] **ושנים ועשרים אמה של מקום דריסת רגלי הכהנים** [בה] **ומקום דריסת רגלי ישראל מיקרו עזרות נמלא בחלקו של יהודה במזרח המזבח ובלדו [לדרום]** [בו] **והמזבח חוכל בחלקו אמה במזרח** [בז] **מלבד אמה של קרן מזרחית לפוגית היתה כולה בחלקו של יהודה שהיתה אותה אמה בדמוק מן הקרן אמה והלרועה היתה יולאה בדרום למזבח ונכנסת בחלקו של בנימין שממקום הדריסה ולמעלה** [בח] **היה חלקו של בנימין ללא ארלועה זו היתה ליהודה בלה בתוך חלקו של בנימין בדרומו של מזבח ומזבח חוכל בה אמה והיא אמה שהיא** [בט] **כנימה היסוד רלוי להיות בה כלאמר מר** (מדות פרק ג מ״ב) **עלה אמה וכנס אמה זהו יסוד כל חוכל מזרחי בעובי אמה היה חוכל חלקו של יהודה וכן כותל דרומי לבד אמה סמוך לקרן דרומית מערבית** (דף נז.). **היסוד מהלך על פני כל הפפון ועל פני כל המערב חוכל במזרח אמה אחת ובדרום אמה אחת ומלינ אמה מן המזרח לדרומו של מזבח [בז] והמזבח חוכל בחלקו אמה במזרח** [בח] **ומקום דריסת רגלי ישראל** [בט] **כנגדו כדי שיהא מתן דמה של בד׳ רוחות המזבח והא לא מסכחא לה אלא בשתי קרנות העומדות בתלכסונה של זו דתי בשתים שברוח אחת לא מלא בשתי קרנות הוי דם לא מלא בג׳ רוחות של מזבח ולא קרינן ביה סביב: שהן ארבע.** בגמ׳ מפרש היכי עביד: **גמ׳ מאי טעמא תני נה קדשי קדשים: ומשני משום דלא כתיב בה.** מילטרין לאשמועינן דאפ״ה קדשי קדשים היא דהא כולה לגבוה ואין לך קדשי קדשים כזה ובקדשים קלים גופייהו מאי לאחויל מיניייהו לגבוה קדשי קדשים הוא דאתמן לקמן בפ׳ התמיד (דף פט.) מעשר קולם לעופות מפני שהוא מין זבח ויש בו קדשי קדשים דמו ואימוריו: **היכי עביד.** דנעשים הפתים שהן [ז] מלרפ: **נותן וחוזר ונותן.** זורק מן הכלי ולמזבח ברוח זו של קרן וכן ברוח השניה של קרן וכן לקרן שבגגדה בתלכסון ונמלא מן הדם לד׳ רוחות של מזבח מתנה לכל רוח: **כמין גמא.** הפינה מן הכלי והדם מתפשט לשתי רוחות הפינה והרי הוא כמין גמא לוא יוצא עשויה ככף פשוטה (ט) : **וזרקו את הדם על המזבח סביב.** בעולה כתיב וכן כתיב בשלמים (י) ותמם (יא) : **ס״ל וזרקו.** ומין זריקה ללא מלרפ ומבוזק [יב] לי לפשר להקיף ללא בתלכסן ובנגיעה: **ועשה** [יג] **כמין גמא ובשתי קרנות שבתלכסון לזריכה סביב ללרכע רוחות המזבח וזהריקה.** [יד] **המלוחין בלו את מהרן: מה להלן פיסוק ד׳ מתנות.** ד׳ נפסקות זו מזו להא על מלרפ קרנות נותן: **אף להן.** תע״פ [טו] **שבשתי קרנות פיסוק בעינן והיינו כלרפ** [ב] **נותן וחוזר ונותן: עולה טעונה יסוד.** תחילת מתניתין לריכה נגד היסוד שיהא יסוד המזבח [בא] תחת מקום מתנה ומקל ומומר לייתיניה לעיל בפירקין (דף נח.): **לא היה לה יסוד.** לקמיה מפרש היכי דמי. הילכך בקרן מזרחית לפוגית היה מתחיל: **מאי טעם.** לא היה לה יסוד: **טורף.** בנימין דכתיב ביה זאב יטרף (בראשית מט) שמתנבא יעקב עליו בבקר יאכל עד (שם) בתחסנתיה מיתבני [בב] מדבחא ואותה הקרן לא היתה בחלקו כדמפרש ומלינ: **דאמר רב שמואל בר רב יצחק מזבח היה אורכו** [בג] **בחלקו של יהודה אמה.** אמה במזרחו אמה בדרומו על כל המזרח ואמה בדרומו על כל המערב אמה שבאמלע לקרן מזרחית לפוגית היתה כלה בסמוך לקרן אמה וכן מלינ אמה מדרומית לא היתה מהלכת על פני כל הדרום שבאמלע לקרן דרומית מערבית כלה בסמוך לקרן אמה כדתנן (דף נה.) פני כל הספון ועל פני כל המערב חוכל במזרח אמה אחת ובדרום אמה אחת ומלינ אמה מן המזרח לדרומו של מזבח [בד] **לדרומו של מזבח בחלקו של יהודה היתה במזרח כדתניא** (יומא דף יב.) **מה היה בחלקו של יהודה הר הבית

חופף. כמו גזיר חופף ומפספס (שבת דף נ:) לפרוטי"ר דגרנטו"ר בלע"ז כמדסמ"ך ודוגג: **ומדזי.** בשתי סימנין ולא כחטאת שהיא בסימן אחד ולקמן יליף לה בפרק קדשי קדשים (דף סה.): **וממלא מדמה** ו. (ומקיף מאבר כמו אין מקיפין שתי חבישות (ביצה דף לב:)) דומק בית מליקתו לקיר והוא ממנמנה ע"י דומקו בקיר. ולקמן (סד:) מתרינן שעל קרן מזרחית דרומית היה נעשית ואי אין לה יסוד נמלא כאחוז בעולה ואין נמלקת והדם נופל לאדן ונופל [א] על הסובב שהרי למעלה היה נעשית הא קתני התם עשאה למטה מרגליו לפני [ב] למטה כשרה ללא קפיד ללא למעלה מן החוט: **נאוירא בעלמא קעבד.** בתמיה: **לימר כך וכו'.** ואיכא למימר למעלה מג' ללמ קרקע הוא עשוי כמין בליטה קטנה כנגד אותה הקרן לקבל דה דם עולת העוף שלא יפול לארץ וקיר מזבח מיקרי אבל יסוד לא מיקרי להכשיר הקרן למתן דמים הלריכין ליתן כנגד היסוד שאין יסוד ללא קפיד ללא למעלה מן החוט: **רב אמר בנינין.** בקרן דרומית מערבית בנו היסוד אמה בחוך הדרום וחללו להם כל הדרום וכל המזרח עד אמה סמוך לקרן לפונית מזרחית דלמתן (לקמן) חוכל במזרח אמה ובדרום אמה: **לוי אומר** יב] **נדמיס.** יסוד היה על פני כל המזרח יג] אבל לא נותנין דמים בחללן של יהודה: **יסנני מדבחא.** בניינין גופיה משמע: יד] **תוכל תופס: במזרח אמה אחת.** ובמקלוט לפונית מזרחית משוך לכל מזרח אמה ולא יותר כמו שליירתי למעלה קשיא לגירי דהא טו] בניינין משמע: **על שלשים ושמים.** קשיא לרב דמשמע ריבוע היה: **מן הלד.** לאו במרבעת רבועין טז] קאמינא אלא מלד לפון היה ל"ב יז] אבל מזרח ודרום לא היה אלא ל"א על ל"א דקרן דרומית מסרה לה אמה לדרום ואמה למזרח: **נמלא פורח על אמה יסוד ועל אמה סובב.** ולקמן יח] הוא בפרק קדשי קדשים (דף סב:) דרמינן מתניתין אהדדי דתנן אחד היה נכנס ושנים יולאין ב' זה אחר זה ואחד מהן נוטל את האפר ומניחו בקרן דרומית מזרחית שעל יסוד מערבי ואחד מהן נוטל את המחתה ומנקה את המנורה ואת השלחן ואת מזבח הקטורת ואת מזבח העולה ואחד מהן נוטל את הכבש ומשליכו לעזרה לפונית מזרחית שעל יסוד מערבי

דגייז ליה. תימה מעיקרא ליעבד מלבן בענין זה: **אבנים שלמות בו'.** תימה דהוה ליה למקשויי לא תניף עליהם ברזל כתיב ואם תניף עליהם קיגר כאן ורוצה לומר כמו שמקדקד הש"ס בסנהדרין ע"ז פרק רבי ישמעאל (דף נב:) גבי מזבח שנקטוה שלמות יען שלא ליתבריהו אבנים שלמות אמר רחמנא ליתבריהו לא תניף עליהם ברזל כתיב ואם תניף עליהם ידי שמיר נבראת שי הוה שמיר כדמוכח בסוטה פרק עגלה ערופה (דף מח.) דקתני מעמתו נגיפים הלשכות בטל חוריס ותומים [והיינו בית הלשכה כבו] משמרת בית המקדש בטל השמיר והיינו בית שני דאי בית ראשון לעיבורינהו לא תניף עליהם ברזל כתיב ואם תניף עליהם ידי שמיר ויש לומר דשמיר אין עושה חומת שלמות שלא תחגור בה לפיכך ופרק קמא דחולין (דף יט.) ממרינן וכמה כדי פגימת המזבח כדי שתחגור בה לפורן ומיהו קשה בית לה] המקדש כתיב מכן שלמה מסע נגיה וקאמר רבי יהושע בסוטה שמיר לבית המקדש ט: **ומלאו במזרק בזוית מזבח.** הוה מצי למתני מתני' דמסכת מדות (פ"ג מ"ג) ובקרן מערבית דרומית היו שני נקבים כמין שני חוטמין דקין שהדמים לה] היו נמוכים על יסוד דרומית יורדין בהן ומתערבין בתוכה ויוצאין לנחל קדרון שלא ניחא ליה למימרי דרב כהנא משום לו] קרא ובקונטרס פירש שהנקבים היו בד' קרנות שיפול דם חטאת לתוכן לו] ויבלע ותימה לפירושו שלא היו המתנות למעלה שלא כנגד חוזה מבחוץ:

דגייז ליה אבנים שלמות כתיב א דמחית מידי מתותיה ושקיל ליה דאי לא תימא הכי הא דאמר רב כהנא א] ב אבנים של קרנות חלולות היו דכתיב 1 ומלאו כמזרק בזויות מזבח הכא נמי אבנים שלמות אמר רחמנא אלא דמחית מידי מתותיה ושקיל ליה ה"נ דמחית מידי מתותיה ושקיל ליה דרש רבא מאי דכתיב 2 ויולך ב] דוד ושמואל וישבו בנויות ברמה וכי מה ענין נויות אצל רמה אלא שהיו יושבין ברמה ועוסקין בנויו של עולם אמרי כתיב 3 וקמת ועלית אל המקום ג] מלמד שבית המקדש גבוה מכל ארץ ישראל ד] וארץ ישראל גבוהה מכל ארצות לא הוו ידעי דוכתיה היכא אייתו ספר יהושע בכולהו כתיב 4 וירד ג] ועלה הגבול ותאר הגבול בשבט בנימין ועלה כתיב וירד לא כתיב אמרי ש"מ הכא הוא מקומו סבור למבנייה בעין עיטם דמדלי אמרי ניתתי ביה ה] קליל כדכתיב 5 ובין כתפיו שכן ואיבעית ד] אימא גמירי ז] דסנהדרין בחלקו דיהודה ושכינה בחלקו דבנימין ואי מדלינן ליה מתפליג טובא מוטב דניתתי ביה פורתא כדכתיב ובין כתפיו שכן ועל דבר זה נתקנא דואג האדומי בדוד כדכתיב 6 כי קנאת ביתך אכלתני וכתיב 7 זכור ה' לדוד את כל ענותו אשר נשבע לה' וגו' אם אבא באהל ביתי ח] אם אתן שנת לעיני לעפעפי תנומה עד אמצא מקום לה' וגו' 7 הנה שמענוה באפרתה מצאנוה בשדה יער זה ט] יהושע דקאתי מאפרים מצאנוה בשדה יער זה בנימין דכתיב 8 בנימין זאב יטרף: **מתני' זבחי שלמי צבור** י ואשמות אלו הן אשמות אשם גזילות אשם מעילות אשם שפחה חרופה אשם נזיר אשם מצורע אשם תלוי שחיטתן בצפון וקיבול דמן בכלי שרת בצפון יא ודמן טעון שתי מתנות שהן ארבע יב ונאכלין לפנים מן הקלעים יג לזכרי כהונה יד לכל טז מאכל טו ליום ולילה טז עד חצות:

ומרחיב ממנו ופונה בחלכסון לנפון ועולה מדציר יח] ומרחיב לנד לפון יט] לל הכתף כ] היבוסי היה ירושלים ומשתמעי מן המזרח מונה כא] והולך עד ירושלים: **כשיב ועלה הגבול ולא כשיב וירד.** ועוד כב] כתיב כג] בעלייה (ע) אחת מירושלים עד רמת הסר על פני גיא בן הינום כד] ומשם עד היס שהוא לרוח מערב כתיב ותאר הגבול וילך הגבול כה] **ולא כשיב ועלה.** ונחלת בנימין בצפונה של נחלת יהודה וגבול נגב לבנימין הוא גבול לפונה ליהודה אלא שתין מורך נחלת בנימין מן המזרח ועד היס אלא עד ירושלים ועד הסר אשר על כו] גיא בן הינום ועד קרית יערים כח]: **כשיב ועלה ואשר ולא כשיב וירד.** ואשר היינו לא ירידה למדנו שאשם הסר אשר על גיא בן הינום הוא גבוה מן הכל ולמעלה מירושלים דמירושלים ולשם כתיב ועלה: **סבור למיבנייה בעין עיטם.** נראה בעיני שהוא מעין מי נפתוח המוצר שם ע] [יהושע טו] אשר עליית הסר אשר על פני גיא בן הינום אשר לא נכתב ירידה בינתיים: **ניתתי ביה קניג.** נעשה אותו גמוך מעט ונגנזו בירושלים שהיא למטה כדכתיב כתפיו ואלא כתיב **ואשר** כב] **דאמרי.** הא אלא בנאה בעין עיטם משום דלרוחץ שם נחלת בנימין מנחלת יהודה יותר משיעור הר הבית ואשר כג] לשמור לשכת הגזית לעזרה ואלן בעין סנהדרין בעזרה דכתיב וקמת ועלית וגו' ולריכה להיות בחלקו של יהודה כדמפרש ואזיל ע] גמירי סנהדרין בחלקו של יהודה כדכתיב (בראשית מט) ומחוקק מבין רגליו: **אם כל עמוה.** אשר עינה את עמו לעשוק ולגזול ונשבע ונדר שם אשא בהאל וגו': **כתני' וכאי שלמי צבור.** כבשי עלרת: **אשם גזילות.** האמור בשבועת הפקדון (ויקרא ה): **אשם מעילות.** האמור בהקדש: **אשם שפחה חרופה.** ו) האמור בסוטה כשהיא בקנעית המיוחדת בח] לעבד עברי: **אשם נזיר.** שנטמא בשת דכתיב ביה וחזיר לה' את ימי נזרו וגו' **אשם מצורע.** ספק שגג בכרת ספק לא חטא והוא כתוב בויקרא [ה] גבי אשם מעילות. אשם ודאי ל"ג שכל אלו שהוזכרו באשמות ודאין הן חוץ מאשם תלוי: **שחי מאנות שהן אחרע.** דבאשם נמי בעינן זריקת שניה דכתיב במקום אשר ישחטו וגו' (ויקרא ז) **ונאכלין לפנים מן הקלעים.** דכתיב באשם בויקח קרא [במדבר יח] לכל מאשם וגו' נקדש הקדשים מאכלנו וגו'. ותנחי שלמי צבור בגמרא [נה.] מפרש מנא ליה גמ'

דגייז ליה. תימה מעיקרא ליעבד מלבן בענין זה: **אבנים שלמות בו'.** תימה דהוה ליה למקשויי לא תניף עליהם ברזל כתיב ואם תניף עליהם ידי שמיר נבראת שי הוה שמיר כדמוכח בסוטה פרק עגלה ערופה (דף מח.) דקתני מעמתו נגיפים הלשכות בטל חוריס ותומים [והיינו בית הלשכה כבו] משמרת בית המקדש בטל השמיר והיינו בית שני דאי בית ראשון לעיבורינהו לא תניף עליהם ברזל כתיב ואם תניף עליהם ידי שמיר ויש לומר דשמיר אין עושה חומת שלמות שלא תחגור בה לפורן ופרק קמא דחולין (דף יט.) ממרינן וכמה כדי פגימת המזבח כדי שתחגור בה לפורן ומיהו קשה בית לה] המקדש כתיב מכן שלמה מסע נגיה וקאמר רבי יהושע בסוטה שמיר לבית המקדש ט: **ומלאו במזרק בזוית מזבח.** הוה מצי למתני מתני' דמסכת מדות (פ"ג מ"ג) ובקרן מערבית דרומית היו שני נקבים כמין שני חוטמין דקין שהדמים לה] היו נמוכים על יסוד דרומית יורדין בהן ומתערבין בתוכה ויוצאין לנחל קדרון שלא ניחא ליה למימרי דרב כהנא משום לו] קרא ובקונטרס פירש שהנקבים היו בד' קרנות שיפול דם חטאת לתוכן לו] ויבלע ותימה לפירושו שלא היו המתנות למעלה שלא כנגד חוזה מבחוץ:

ניתתי ביה קניג. נעשה אותו גמוך מעט ונגנזו בירושלים שהיא למטה כדכתיב כתפיו ולא כתיב ואשר כב] **דאמרי.** הא אלא בנאה בעין עיטם משום דלרוחץ שם נחלת בנימין מנחלת יהודה יותר משיעור הר הבית ואשר כג] לשמור לשכת הגזית לעזרה ואלן בעין סנהדרין בעזרה דכתיב וקמת ועלית וגו' ולריכה להיות בחלקו של יהודה כדמפרש ואזיל ע] גמירי סנהדרין בחלקו של יהודה כדכתיב (בראשית מט) ומחוקק מבין רגליו: **אם כל עמוה.** אשר עינה את עמו לעשוק ולגזול ונשבע ונדר שם אשא בהאל וגו': **כתני' וכאי שלמי צבור.** כבשי עלרת: **אשם גזילות.** האמור בשבועת הפקדון (ויקרא ה): **אשם מעילות.** האמור בהקדש: **אשם שפחה חרופה.** ו) האמור בסוטה כשהיא בקנעית המיוחדת בח] לעבד עברי: **אשם נזיר.** שנטמא בשת דכתיב ביה וחזיר לה' את ימי נזרו וגו' **אשם מצורע.** ספק שגג בכרת ספק לא חטא והוא כתוב בויקרא [ה] גבי אשם מעילות. אשם ודאי ל"ג שכל אלו שהוזכרו באשמות ודאין הן חוץ מאשם תלוי: **שחי מאנות שהן אחרע.** דבאשם נמי בעינן זריקת שניה דכתיב במקום אשר ישחטו וגו' (ויקרא ז) **ונאכלין לפנים מן הקלעים.** דכתיב באשם בויקח קרא [במדבר יח] לכל מאשם וגו' נקדש הקדשים מאכלנו וגו'. ותנחי שלמי צבור בגמרא [נה.] מפרש מנא ליה: גמ'

שיטה מקובצת דאמר רב כהנא קרנות של מזבח חלולות היו. (מיכא לתנוים נמוכין). וי"מ קרנות המזבח חלולות היו כדתנן במס' מדות (פ"ג מ"ג) נקבן מערבית דרומית היו שני נקבים כמין שני חוטמים דקין שהדמים היוצאים על יסוד מערבי ועל יסוד דרומי יורדין בהם ומתערבין בתוכה ויוצאין לנחל קדרון: **בבולחו שבשים** ויורד הגבול **ותאר הגבול** ובשבט בנימין כתיב ועלה. פי' מעין עיטם ואילך לדרום הוא גבול שאר שבטים וכל הנפון על עין עיטם גבול בנימין, ובפותן גבולים שמעין עיטם ואילך לדרום כתיב וירד וכנגבול בנימין שבנפון על עין עיטם כתיב ועלה, ומפני שעין עיטם גבוה מכולם ועין עיטם זה מי נפתוח (לשון רש"י בנוסחאות מהר"פ): **ניתתי בה** קליל. גלוין, ניתתי כמו תייתי מילתי למימרי לעיל (דף יט ע"ב): **אם** אתן שנת לעיני. ופ"ת והיכן היה נהר קך, והלא תמרי בגדרים (דף טו.) הנהר שלא ניגן שבשם ימים מכין מוחו ויגן ונלמד. ויש לפרש דקאי אחלבל שעין עיטם גבוה מכולם ויגן עיטם זה מי נפתוח ויחלק

גמ' מנא לן דבעי צפון דתני רבה א] בר רב חנן קמיה דרבא [1]ועשיתם שעיר עזים אחד לחטאת [ב] מה חטאת בצפון אף [א]שלמי צבור בצפון אמר ליה רבא [ג] וכי חטאת מהיכן בצפון אמר קרא [ד]והקריב את הכבש בן שנתו תמים אחד לעולה וכבשה אחת בת שנתה [תמימה] לחטאת ואיל אחד [תמים] לשלמים הכי נמי נימא דהקיש הכתוב לחטאת מה חטאת אינה נאכלת אלא לזכרי כהונה אף איל נזיר נמי אינו נאכל אלא לזכרי כהונה הכי השתא התם כיון דכתיב [4]ולקח הכהן את הזרוע בשלה מן האיל [ג]מכלל דכוליה בעלים אכלי ליה [ד]זרוע בשלה מיהא לא ליתאכיל אלא לזכרי כהונה קשיא ואיבעית אימא קדשי [ו] אקרי קדשי קדשים לא איקרו ואלא למאי הלכתא איתקש אמר רבא [ה] [ג]ה"שאם גלח על אחד משלשתן יצא: **מתני'** התודה ואיל נזיר קדשים קלים שחיטתן [ב]בכל מקום בעזרה [ו]ודמן טעון שתי מתנות שהן ארבע [ח]ונאכלין בכל העיר לכל אדם בכל מאכל ליום ולילה עד חצות המורם מהם כיוצא בהן אלא [ט]שהמורם נאכל לכהנים לנשיהם ולבניהם ולעבדיהם: **גמ'** ת"ר [5]את חזה התנופה ואת שוק התרומה תאכלו במקום טהור [ז]אמר רבי נחמיה וכי ראשונים בטומאה אכלום אלא [ח]טהור מכלל שהוא טמא טהור מטומאת מצורע וטמא מטומאת זב ואיזה זה [י]זה מחנה ישראל ואימא טהור מטומאת זב וטמא מטומאת מת ואיזה זה זה מחנה לויה אמר אביי אמר קרא [6]ואכלתם אותה במקום קדוש אותה במקום קדוש ולא אחרת במקום קדוש אפקה למחנה לויה הדר כתיב במקום טהור אפקה למחנה ישראל רבא אמר אותה במקום קדוש ולא אחרת במקום קדוש אפקה לגמרי הדר כתב רחמנא תאכלו במקום טהור עיילא למחנה ישראל ואימא עיילא למחנה לויה לחדא מעיילינן לתרתי לא מעיילינן אי הכי אפוקי נמי לחדא מפקינן מתרתי [יא]**לא מפקינן** ועוד [ז]לא תוכל לאכול בשעריך כתיב אלא מחוורתא כדאביי: **מתני'** [י]שלמים קדשים קלים שחיטתן בכל מקום בעזרה ודמן טעון שתי מתנות שהן ארבע ונאכלין בכל העיר לכל אדם בכל מאכל לשני ימים ולילה אחד המורם מהם כיוצא בהם אלא [כ]שהמורם נאכל לכהנים לנשיהם ולבניהם ולעבדיהם: **גמ'** [י]ת"ר [8]ושחטו אותו לפני אהל מועד [9]ושחט אותו [10]ושחט אותו לפני אהל מועד [ל]להכשיר את כל הרוחות [ט] בקדשים קלים ק"ו [י] לצפון ומה קדשי קדשים שלא הוכשרו בכל הרוחות הוכשרו בצפון קדשים קלים שהוכשרו בכל הרוחות אינו דין שהוכשרו בצפון רבי אליעזר אומר לא נאמר הכתוב אלא להכשיר צפון שיכול והלא דין הוא ומה קדשים קלים שהוכשרו בכל הרוחות לא הוכשר מקומן אצל קדשי קדשים קדשי קדשים שלא הוכשרו אלא בצפון אינו דין שלא הוכשר מקומן אצל קדשים ת"ל [יא] אהל מועד

זבחי שלמי צבור מנא לן. לעיל (דף נ. ד"ה לפ) פירשנו לעיל (דף ה. ד"ה לפ) פירשנו לעיל (דף ה. ד"ה לפ) פירשנו לעיל (דף ה